

אני הופך מגיד עתידות

מאת יח'אל בשן

ברשימותיו הקודמות סיפר יחיא בן-ציון כיצד הונדה לארץ השונים בצפון הרחוק, נלחם במחנה העבודה והפך רופא נשים בחדר-החולים של מחנה שני. כדי להיחלץ מידו מפקחתי-ש-ביקשה לקבל בעזרתו סמים משכרים, השיג מירי רופא ירדן תעודת-מחלה שחייבה לפי החוק את העברתו לבית-חולים להזן קורתיו שם ובמחנה המרכזי - בתוספת ציורים, פרי-ידיו, שנשתיירו לו מאותם הימים.

כולם הגישו "קסציה" (ערעור) על פסק הדין, ועד לבי רור דינם כיוש. הכניסו אותם, בהתאם לחוק, לצריף מיו זה. אני הייתי הדיר הששי. התפתחו יחסים חברתיים מאוד בינינו. רק זינצ'נקו לא הצטרף מעולם לשיחה. הוא שכב כל היום אפרקדן בטינה, ולא פצה את פיו. וכי איהו ענין שמונתו יכול היה להיות לראש הנ. ק. ה. ד. שנידון בעון "פרוגול" מפוקפק, עם פושעים פליליים מובהקים? הוא הביט בנו מלמעלה למטה. אולם אנו השיבנו לו כגמולו. עברו ימים מספר. חברי לדירה ציפו למועד העירעור. כל אחד הודיע על החלטתו להתאבד באם בית-הדין לעיר עורים יאשר את פסק הדין. בינתיים שמעתי סיפורים מעניינים, ולא מעט רכילות. ומי היה האיש, שנשלחו בו כל החיצים? זינצ'נקו! הם לא יכלו לסלוח לו את הירויות, ותוך כמה ימים ידעתי את כל פרטי הפרטים של חייו. על השערוריה שהיתה בין אשתו לבין הממונה עליו. הם קבעו שחוקא בגלל זה רצה הממונה להגלות אותו ולהשאיר את אשתו במקום. כי גם היא היתה בשרות ממשלתי.

בלב כבד ארזתי את חפצי. בחוץ חיכתה לי עגלת חורף רתומה לשני סוסים. לידה עמד בחור חסון אשר, בראותו אותי, קרב אלי ושאל: "אתה הוא הצירי המפורסם?" "אינני ציר בכלל" עניתי. הבחור קימט את מצחו, וכנס לבית-החולים, שהה כמה רגעים ויצא.

"עלה על העגלה", פקד. נסענו כמה שעות. העגלה עצרה לבסוף לפני בנין עץ גבוה. וכנסנו לתוכו. נתגלה אולם רחב ידים עם במת תיאטרון וכמה מאות כסאות. עברנו את האולם ונכנסנו לאחורי הקלעים. נמצאנו בתוך אולפן נאה ובתוכו ארבעה אנשים. אחד מהם עסק בציור תמונתו של לנין. הציור היה כמעט מוגמר — מלאכת מחשבת. השני התקין תפאורות לאיוו הצגה. השלישי צייר כרוז לכבוד האחד במאי. השלישית היו בלושים במדים הסטנדרטיים של כלואי המחנות. בעוד שהרביעי לבש פרוח כבשים ולראשו חבש כובע מעורות חישים לא קשה היה לשער, שהוא איש חפשי. כשנכנסנו, קרב אלינו ושאל:

טראסוב סיפר על עצמו מעט מאוד. אולם לא החמיץ כל הדמנות כדי לשדל אותי לדבר על עצמי. היתה לי הרגשה, שהוא אינו מאמין לסיפורי על בריחתי מכף הגיסטאפו. הוא היה יכול להצניג לי שאלת פתע, כמו: אורכה של צוללה או באיזה מנועים משתמשים באוירוני קרב. כנראה, שעל אף יחסו הידידותי מאוד אלי, לא יכול היה להשתחרר מהדעה הכללית, שכל יהודי פולין שעבר את הגבול מרגלים הם. הוא היה פטריסו נלהב ולמרות היותו עצור, הבקורת הכי קלה לגבי משטר ברית-המועצות, היתה נחקלת בתגובה חריפה מצדו. הוא היה מוכן לטרוף בכפו כל אויב המשטר. אולם כשנסטל לדידו את הגיטרה ובצירף השתפכו צלילי שירי הגעגועים של הקווקים מפורוניה, ראיתי לפני איש אחר לגברי.

"נשמח ולא קוואק", כמו שאורמים. בוקר אחד, אחרי ארוחת הצהריים, הופתעתי לראות את זינצ'נקו ליד. הוא נעץ בי זוג עיניים חודרות. הסתכל בי זמן מה, כאילו רצה לקרוא את מחשבותי. לבסוף הפליט: "ניכר בך, שאתה יודע לנחש. תנחש לי, איפוא, את עתידך." ובאזמרו זאת הוציא חפסית קלפיים מכיסו וזרק על השולחן.

נדהמתי. לא ציפיתי למפנה כזה. כיצד קרה, שזינצ'נקו נאות לדבר אלי וכיצד זה ייתכן, שקצין גבוה במשטרה הפנימית יאמין באמונות תפלות? אולם הבעת פניו היתה רצינית. נכנסה בי איפוא רוח שטות. "הבה ננחש", אמרתי. עלי להודות, שאף פעם בחיי לא ניסיתי להינבא, לא בעזרת קלפים ולא בלעדיהם. אולם לא רציתי להניח את ההזדמנות, כדי להתל בדיר המשנה שלי.

הוריתי לו לטרוף את הקלפים בצורות שונות שאותו רגע עלו על דעתי. עליו היה לחלק לשנים את הקלפים, כפי שצחיתי עליו, והתחלתי לנחש. להתאים את הניחוש לקורות חייו לא היה קשה ביותר, כי ידעתי אותם לכל פרטיהם. דמיוני החל בורא חזונו וזינצ'נקו התבונן בי כל הזמן בדחילו, בעיניים עגולות כעני עגל. לבסוף ניחשתי לו, שלא יעבור אלא זמן מועט והוא יצא לחופש.

בראית העתידות האחרונה לא הסתכנתי בהרבה. כפי שכבר סיפרתי, זינצ'נקו נידון לארבעה חדשי מאסר. כשלושה חדשים ישב כבר, והניחוש לא היה אלא אישורה של עובדה. זינצ'נקו מילל כמה מלים בלתי מובנות וחזר למצעו. לא עברו אלא רגעים ספורים, והודלת נפתחה. נכנס סקיד במדים והודיע לזינצ'נקו, שביית-הדין לעירעורים מצא את ה"קסציה" שלו למוצדקת, והוא חפשי ללכת.

ההודעה האתא ירדה עלינו כרעם ביום בהיר. כולם נדהמו. חשתי, שכל המבטים ננעצים בי. ואני אחרי ההתהבחה הראשונה, פרצתי בצחוק. "איזה שילוב מקרים מוזר!" קראתי בקול. אולם צחוקי לא מצא את המבטים המזוירים לא הוסרו ממני. זינצ'נקו אסף את צרכיו בחפזון ויצא. אחרי יציאתו לא יכולתי לשכנע אף את טראסוב, שחמדתי לצון. הרושם היה חזק מדי. וזה גרם לי ואגה, אם כך הדבר, ההרתה, הרי זינצ'נקו יצא לשחרו אותי מכשפסה.

אולם פתחי היה שחר-שווא. התברר שזינצ'נקו לא היה כפוי טובה. לא עברו יותר משעתיים ונמסרה לי חבילה בעלת ממדים, שתחתי אותה ומצאתי בה שני נתחים של גקניק משובת, קופסת ביצי דג גולה, קופסת ממתקים מוסקבאית, קילו חמאה ועוד מעדני מלכים.

לבסוף הצלחתי לשכנע את חברי החדשים, שלא היה זה אלא היתול שנתאמת במקרה. חשבתי שבוה נגמרה התקרית. למחרת התכבדנו בביקור ראש המחנה. הוא בא לראות את "מגיד העתידות". יא שמצאתי לשכנע גם אותו, שחמדתי לצון. אולם לא הצלחתי. יש לו מכירה והוא רוצה בכל תוקף להכיר אותי. אם אסכים לנחש לה, אני-לכול לסמוך על חסדו. אחרת...

ראש המחנה יצא ונשאירתי מדוכא מאוד. לא פיללתי לי-מיפנה כזה. גם חברי היו בדעה, שלהסתבך עם ראש מחנה, זהו עסק ביש. אולם טראסוב חשב ומצא, שהידועה על מגיד העתידות במחנה מסתרה אך ורק על ידי זינצ'נקו. למי מסר אותה בראשונה? רק לאשתו. ובכן הסיכון אינו גדול כל כך, כתנאי שראש המחנה יבטיח לי בהן צדק, שלא יוסיף להט ריח אחתי.

בלב קשה הסכמתי. האשה הופיעה עוד באותו ערב עם חבילה נאה ביד. טראסוב צדק. (הוא הכיר אותה טרם שנכנסה לצריף). והניחוש על העבר לא גרם לי כל קושי. את העתיד הרחקתי לחמש שנים, ולא מן הנמנע שכל אשר אמרתי התאמת. ראש המחנה הבטיח לא להטריד אותי עוד. ליתר בטחון הצ' היה טראסוב, שלא יהיה אחראי למעשיו אם מישוה יוסיף לבקש שינחשו את עתידו. עם זינצ'נקו נפגשתי שוב פעם, אבל במסיבות אחרות.

מנהל בית החולים ב"אביו", איחאן חלא-ימירוביץ' קרי ליינקו, לא הקביל אותי באדיבות יתירה. אפשר היה להבין לרוחו. בהשואה לעשרות החולים, שהיו בטיפולו, נראיתי כסמל הבריאות. אולם "תולדות המחלה", שצורפו לחיקי לא השאירו מקום לספק: הייתי זקוק לטיפול רפואי. העבירו אותי לבית המרחץ: צריף עץ עגוב, שבמרכזו עמדה גינית ומתחתה לחשו גהלים כמעט כבויות. הרצפה היתה מכוסה שכבת כפור דקה. הסכפטרורה בחדר היתה מתחת לאפס. "הסניטרי" הוריק על ראשי דלי מים פושרים. וכך הוכשרתי לחזר החולים.

זו הפעם הראשונה, מזה שנה וחצי, שראיתי שוב כלי מיטה. שכבתי על סדין של ממש ואפילו קבלתי שמיכת צמר לכיסוי. במרכז האולם ודקה אש בתנור ברזל, ללא הפוגה, וצנורות מסועפים העבירו את החום לכל פינות החדר. קשה היה להאמין שבחוף שורר כפור עז, המקפיא בין רגע את האיברים החשופים. גם התזונה היתה מצוינת.

החולים עשו רושם מועז. רבים מהם היו כבר עוררים לגמרי ורבים אחרים — עורריים למחצה. בתולדות המחלה שלהם נרשמה האבחנה: "סטיפילוקוקיה". היתר היו בעלי איברים קפואים, הסומדים לאיזמל המתה, או חולי "פילגרה" — מועמדים בטוחים לבית הקברות. איש לא חזר מפה לע' בודה. בעלי האיברים הקטועים והעוררים נשלחו לקרית

הנכים", שבקרבת המקום שם עסקו בעבודה קלה. מזור הדבר, שלא נשמעו תלונות על הגורל. להיפך. בדבריהם נשמעה כעין גיחה של סיפוק: שוב לא יחזירו אותם לעבודות היער או לשפיכת הסוללות תחת מסילת הברזל.

לפנות ערב נקראתי לרופא הראשי. הוא מסר לי מהדום, מחברת ועפרון. "עליך למדוד פעמים ביום את החום לחולים". אמר. נתגלה עקומה של כל אחד מהם, וגם את שלך. (אהד החולים חישב שאם אני מודד פעמים את הטמפרטורה, אני יכול להישאר בבית החולים כל ימי חיי).

"הצדק את המצאן פה", הוסיף הרופא בחיוך. "אינני יכול לסמוך על המצאן האנלפאביטיים. תוכל לעזור איפוא. הרי יודע קרוא וכתוב אתה?"

מלאתי את הפקודה. בשעות הערב המאוחרות נכנסתי לחדרו עם המחברת. מצאתיו שקוע במחשבות, כשהוא רכון על לוח שחמת ומעיין בחייה שחמתית. הגשתי לו את המדברת ועמתי לצאת את החדר. אולם הוא עצר בעדי. "היודע אתה, במקרה, לשחק בשחמט?" שאלני.

השיבוטי בחיוב. מושיני בשחמט היה גדול בהרבה מאשר היעוטי ברפואה. הוא זרק את התידון, הציב את הכלים מחדש והימיני לקרב. לאושרי היו ידועות מנהל בית החולים בשחמט, סגנות בהרבה משלי. הוא הפסיד במשחק הראשון וגם בשני ובשלישי. שלהבת הקוביוסטוס אחזה בו. הוא רגז והבטיח, בכל פעם מחדש, לנצחני אפילו בצריח פחות. לפני כן, הכרתי, לא ישחרר אותי מבית החולים. הכרוה זו מלאה אותי שמחה.

למחרת החליטו לנצל את שהותי בבית החולים ולהתאמן בשרטוט. (אולי אאלץ שוב לצריר לחזרת לעוון קיר). בחרתי לי את את האוזבקים, בעל תבולת בעיניו, חסר אוניתי (הן קפאו ונשרו כשנגע בהן) וחרומף, לדוגמא. השתדלתי לדייקן אותו בהבלטת כל מומיו. אינני יודע באיזה מידה הצלחתי, אולם החולים מצאו בפנים דמיון רב. שמעתי דעות, שנאמרו בחשאי, שאני עולה על ריקוב הגדול. שני טען, שאני מערבי, ובחואי הייתי תלמידו של ליאונרדו דה וינצ'י. דבר זה חרץ את גורלי. לא רק בעת שהותי במחנה. אלא גם, ובמידה גדולה, בכל זמן שהותי בברית המועצות. כעבור ימים ספורים בלבד נקראתי פתע למנהל בית החולים. הוא ציווה עלי לארוז את חפצי ולעזוב את בית החולים. נדהמתי. לא מצאתי פשר לתמורה הפאזומית הזאת. הרי הרוסא הראשי היה מעונין בי מאוד. אולם הוא הסביר לי שאין הדבר ניתן עוד לסמכותו, והסיבות התבררנה לי מאלהן בעוד זמן קצר.